

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Königné Nagy Magdolna

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Königné Nagy Magdolna

Levelezési cím: 7252 Attala, Széchenyi u.20/a

Telefonszám: 06304545977

E-mail cím: konignemagdi73@gmail.com

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Kendertermesztés és feldolgozás Attalán

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:¹

☒ X agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus és vendéglátás	

a szakterületi besorolás indokolása:

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- igen
amely nemzetiség:²

X nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: **Attala**

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

X települési tájegységi ágazati

amely értéktár neve: **Attalai Értéktár Bizottság**

---

¹ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

² Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

A kender termesztéséhez jó minőségű, alaposan előkészített, trágyázott föld szükséges. A vetés módja nagyjából megegyezett a gabonavetés módjával. Korábban a kendermagot kézzel vetették, akárcsak az árpát vagy búzát. Ha sűrűn vetették, akkor puha szárú kender lett, ha pedig gyéren, akkor vastag szárú. A rostkender magját később már géppel vetették, 20 cm sortávolsággal, mely képes volt 2 méteres magasságra is megnőni. Különösebb megművelést, kapálást, gyomlálást nem igényelt, mert a sűrű kender elnyomta a gyomot.

A kender nyivése két alkalommal, vagy egyszerre történt. Ennek az az oka, hogy kétfajta kender van, a virágos és magos kender. A betakarítás módja a nyivés volt, azaz a kenderszálakat kézzel, gyökerestől szaggatták ki a földből. A kétfajta kender közül a virágos érik meg hamarabb, így a magasabbra növekvő kender nyütték ki előbb, leginkább már aratás után, Szent Anna napja körül /július 26./ A magos még ezután jó ideig a földben maradt, leggyakrabban szeptember elején, Kisasszony körül nyütték ki. Előfordult, hogy a gazda nem akart kendermagot, vagy pedig rosszul sikerült a kender, és úgysem lett volna elegendő kendermag, ezért ilyen esetben nem nyütték külön a virágosat, külön a magosat, hanem együtt.

A kinyütt kender apró kévébe, saját szálával kötötték össze - bubicákba. A kévét a termőhelyen gúla alakúra összeállították a száradás végett, majd innen került az áztató tóba. Ezek a tavak kb. 4x6 métereseek voltak, közel a Kránic-patakhoz, melyek sosem száradtak ki, a talajvíz táplálta őket. A megszáradt kenderkévét a tóba rakták, majd gerendákkal leterhelték, hogy a víz teljesen ellepje. Ezzel kezdődött meg a kender áztatása.

Három hét áztatás utána kender hazaszállították, a szérűn kiteregezve megszáritották.

Száritás után következett a törés/tilolás/, aminek eszköze a tiloló. Erre csak szeptemberben került sor. Tilolni csak napsütéses időben lehetett, így jött ki belőle a pozdorja. A tiloló bükkfából készített, kb. 2,5 méter hosszú, négy lábú munkaeszköz. Lényegében két párhuzamosan egymás mellett futó deszka él, melyek közé egy harmadik deszka él, ún. nyelv jár, mely az egyik végén csap segítségével rögzített. Az egykarú emelő módjára működő törőszerszám szabadon mozgó karját a két párhuzamos deszka közé beverve törhető meg az odahelyezett kenderrost. Egyik kézbe fogták a kender, a másikkal törték, hogy a fás részek kihulljanak belőle. A tilolás nehéz, fáradalmas munka volt. A törés célja a finomítás, a művelet folyamatosan történt, amíg a pozdorja kihullott.

Az elkészült rostszalakat egy 70 cm hosszúságú deszkalap, középpüti korong formájú, 20 cm-es szegekkel sűrűn teletűzdelt fésűn „kifésülték”, ez volt a gereben. A kifésült rostszalakat babucákba kötötték, majd ősszel és télen az asszonyok „lábbal hajtott rokkán megfonták”. A fonóban gyűltek össze, és cérnához hasonló szálakat fontak, ezeket árpafára felhajtották, így kerültek a takácsokhoz. Ez volt a takácsok munkájának alapanyaga, melyekből csodálatos termékeket készítettek. A község krónikája szerint 1915-ben 15 takácsiparos tevékenykedett Attalán. A kenderből készült pamutos vászontekercsek mérete 15 méter hosszú, 60 cm széles volt. A pamutvászon tekercseket minden évben a füves területre kiteregték, kannarózsával megöntözték, a nap megszáritotta és a vászon megfehéredett. A takácsok mestermunkái közé a hímzett törölközők, szakajtóruhák, bő gatyá, lepedő, péntő, vászonzsák stb. tartozott.

1971-től a helyi Vörös csillag Tsz, mintegy 170 ha végezte a len termesztését, illetve további 5 tsz rostanyagát is itt helyben dolgozták fel. A gubózónak nevezett üzemet, a Lenfonó és Szövőipari Vállalat létesítette, a helyi Tsz dolgozói végezték benne a munkát, 2 műszakban, mit egy 35 embert foglalkoztatva. Az előkészített, lefésült rostanyagot Drávaszabolcsra szállították, további felhasználásra.

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

Elődeink életének tárgyi emlékei, a népi mesterségek eszközei, az egykori háztartási tárgyak és gazdasági eszközök jórészt eredeti környezetüktől távol, lakásdíszként, múzeumi tárgyként élnek tovább, esetleg családi házak padlásán, a fészerben várják a lassú halált.

Nagy szerepük volt a falvakban elkészült termékeknek. A szekrényben levő végvászon tekercsek a férjhez menő lány staférungját képezték, a tekercsek száma a gazdagságot jelképezte. A faluban a mai napig is megtalálhatóak sok háznál, a szebbnél szebb szőttesek és más textíliák, valamint a faluház berendezését is gazdagítja a sok helyi eszköz adomány.

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Attala Község Krónikája

https://library.hungaricana.hu/hu/view/TolnaMegyeiNepujsg_1976_09/?pg=18&layout=s

https://library.hungaricana.hu/hu/view/SomogyMegyeiHirlap_1972_08/?pg=231&layout=s&query=Attala%20len

https://library.hungaricana.hu/hu/view/SomogyMegyeiHirlap_1972_08/?pg=150&layout=s&query=Attala%20len

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

1972. Pihenés közben a lengubozóban. Varga Istvánné, Osvalth Ferencné, Király Ferencné, Nagy Margit, Biro Ferencné, Kocsis Györgyné, Jankel Józsefné, Orbán Imréné (Császár Mária), Kalocsai (Peti) Józsefné, Borka Józsefné, Nyíró Imréné.

1972. Lenarattás. Visnyei Józsefné, Osvalth Ferencné, Jankel Józsefné, Nyíró Imréné, Csertóka Józsefné, Orbán Józsefné, Csullag Jánosné, Kovács (Borbás) Józsefné, Kalocsai (Peti) Józsefné, hátul: Horváth Ferencné,

Tiloló és gereben

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *m*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról